

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DEVLET VE HÜKÜMET KAVRAMLARINA YÖNELİK BİLİŞSEL YAPILARININ TESPİTİ

Middle School Students' Cognitive Structures of "The State", and "The Government" Concepts

Yusuf İNEL¹ - Abdullah İsmet ÜNAL²

Geliş Tarihi:02.05.2018

Kabul Tarihi:04.07.2018

Öz

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin 'Devlet' ve 'Hükümet' kavramlarına yönelik bilişsel yapılarını ortaya çıkarmaktır. Tarama modeline göre desenlenen çalışmanın örneklem grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Denizli ili Bekilli ilçesindeki bir resmi bir ortaokulda öğrenim gören, seçkisiz örneklem yoluyla seçilmiş 70 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kelime ilişkilendirme testi kullanılmıştır. Buna göre, öğrencilere Devlet ve Hükümet anahtar kavramları verilerek her bir kavram için 1 dakika içerisinde akıllarına gelen 5 kelimeyi yazmaları istenmiştir. Elde edilen bulgular betimsel analize tabi tutularak frekans tablolarına dönüştürülmüştür. Öğrencilerin kavramlara yönelik bilişsel yapılarını daha iyi analiz etmek amacıyla kesme noktası tekniği uygulanarak kavram ağları oluşturulmuştur. Kavram ağlarından elde edilen bulgulara göre öğrencilerin Devlet ve Hükümet anahtar kavramlarıyla en sık ilişkilendirdikleri kelime 'Adalet' kelimesi olmuştur. Adalet kelimesini sırasıyla Yönetim, Hak, Eşitlik, TBMM, Devlet, İnsan, Cumhuriyet, Hukuk, Cumhurbaşkanı, Halk ve Başbakan kelimeleri izlemiştir. Ayrıca, devlet ve hükümet kavramlarının karıştırıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler; Kavram, Sosyal Bilgiler, Kavram Öğretimi, Devlet ve Hükümet, Kelime İlişkilendirme Testi

Abstract

The purpose of this study is to reveal the cognitive structures of middle school students about 'state' and 'government' concepts. The study was designed by survey model, and the study group consisted of 70 students chosen randomly studying at a public school in Bekilli, Denizli province. As the data collection tool, the word association the researchers planned test was used. Students were asked to write them 5 words in 1 minute coming to their mind for each concept giving 'State' and 'Government' concepts. The findings were transformed into frequency tables using descriptive analysis. Concepts networks were constructed to do better the analysis of their

¹ Dr. Öğrt. Üyesi, Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, ysf.inel@gmail.com

² MEB Öğretmen, Erzurum

cognitive structures about concepts using the cutting point technique. According to the findings obtained from the concept networks, students associated mostly ‘state’ and ‘government’ concepts with ‘justice’ Word. And then respectively, followed Administration, Right, Equity, TBMM, State, Human, Republic, Law, and Prime Minister’. It is also the result of mixed government and government concepts.

Key words. *Concepts, Concepts teaching, State and Government, Word association test, Social studies.*

1. Giriş

Yerlerin, mekânların önemini kaybettiği ve Marshall McLuhan’ın deyimiyle herkesin birbirinden haberdar olduğu küresel bir köy haline gelen Dünya’da (Akgül, 2006, s.36) , insan ilişkileri ve bireylerin topluma katılma süreçleri değişikliğe uğramıştır. Bu durumla birlikte bireylerin üst düzey düşünme becerilerinin artırılması, yaşadığı topluma aktif bir şekilde katılarak sosyalleşmesi ve etkin bir vatandaş yetiştirme düşüncesi önemini arttırarak devam etmiştir. İlkokul ve ortaokul düzeyinde Sosyal bilgiler dersine yüklenen bu misyonun gerçekleştirilmesinde kavram öğretimi önemli bir yer teşkil etmektedir (İnel, Akar ve Üztemur, 2016, s.524).

Kavram kelimesiyle ilgili olarak literatürde çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Kavram;”İnsan zihninde anlamlanan, farklı obje ve olguların değişebilen ortak özelliklerini temsil edebilen bir bilgi/formu yapısıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Ülgen, 2004, s.107). Bir başka şekilde kavram ; “Nesnelerin ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve ortak ad altında toplayan soyut ve genel fikir” olarak ifade edilmiştir (Ubuz, 1999,s.96). Kavramlar, bireylerin zihinlerinde oluşturdukları soyut düşünce birimleridir (İnel, Akar ve Üztemur, 2016; Yılmaz ve Çeltikçi, 2011, s.897). Günlük hayattaki nesne ve olayların algılanmasını sağlayan bu kavramlar sayesinde bireyler, çevresindekileri algılar ve algı ortaklaşması yani anlam ortaklaşması sağlayarak diğer bireylerle sağlıklı bir biçimde iletişim kurabilirler (Çolak ve Yılmaz, 2011). İletişimin eğitim açısından önemi düşünüldüğünde, kaynak – mesaj - alıcı sürecinde, öğretmen tarafından verilen mesajların öğrenci tarafından doğru bir şekilde algılanması gerekmektedir. Ancak, özellikle sosyal bilgiler dersinde yer alan sözel kavramların herkesçe kabul görmüş bir tanımının olmaması, karmaşık ve kapsamlı olmaları gibi nedenlerden ötürü öğrenciler tarafından kavramların kazanılmasını zorlaşmaktadır (Kurt ve Ekici, 2013; MEB, 2005).

Kavram öğretimi, sosyal bilgiler öğretim programında da üzerinde durulan önemli bir nokta olmuş ve programda kavramların öğretimine yönelik temel 2 yöntemden bahsedilmiştir. Bunlardan ilki geleneksel yöntem olarak da adlandırılan tümdengelim yöntemidir. Bu yöntemde kavramı ifade edilen sözcükle birlikte tanımı ve ayırt edici özellikleri vurgulanır.

Öğrencilerden konu dahilinde ve konu dışı örnekler verilmesi istenen bu yöntemin istenilen seviyede kavram öğretiminde etkili olmayacağı vurgulanmıştır. Diğer kavram öğretim yöntemi ise tümevarım yöntemidir. Kavramı en iyi anlatan örnekten yola çıkılarak öğrencilerinin genellemelere ulaşmasını amaçlayan bu yöntemde, öğrenciler kendilerine sunulan çok sayıdaki örneklerden temel tanımlayıcı nitelikleri belirledikten sonra genellemeye ulaşmaktadır. Genellemelerden sonra konu dışı örnekler üzerinde ayırt edici noktaları bularak yanlış genellemelere gidilmesinin engellenmesi amaçlanmıştır (MEB, 2005; İnel, Akar ve Üztemur, 2016). Programda yer olan yöntemlerin dışında ilgili literatür incelendiğinde Gagne, Merrill, Klausmeier ve Martorella'nın birbirinden farklı kavram öğretimi modelleri ortaya koyduğu görülmektedir (Coşkun, 2011). Kavram öğretiminin üzerinde bu denli durulmasında ki temel amaç kavramların bilimsel anlamlarını derinlemesine öğrenilmesini sağlamak (Taş, 2017) ve benzer kavramlarla karıştırılmasını (kavram yanılgısı) önlemek olduğu söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde, sosyal bilgiler alanında yer alan kavramların öğretimine ilişkin beyin fırtınası, kavram karikatürleri, işbirliğine dayalı öğrenme, oyunlarla öğretim, kavram haritası gibi yöntem ve tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir (Kısa, 2007; Topçubaşı ve Polat, 2014; Tokçan ve Alkan, 2013; Çaycı, Demir, Demir ve Başaran, 2007; Akkuş ve Aslan, 2013; Gök, 2014). Bunların dışında, yine sosyal bilgiler alanında öğrencilerin kavram yanılgıları ve kavrama ilişkin algılarını tespit etmeye yönelik araştırmalar da mevcuttur (Aydemir, 2014; Bitlisli, 2014; Demirkaya ve Karacan, 2016; Deveci, Köse ve Bayır, 2014; Erdoğan ve Özsevgeç, 2012; Fidan, 2009; İnel, Akar ve Üztemur, 2016; Işıklı, Taşdere ve Göz, 2011). Bu çalışmalarda genellikle kavram karikatürlerinin ve kelime ilişkilendirme testlerinin bir ölçme aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak, bu çalışmanın kapsamında yer alan "Devlet" ve "Hükümet" kavramlarına ilişkin bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Birbirine yakın anlamlar taşıyan bu iki kavramın yapılan gözlemler sonucunda öğrenciler tarafından karıştırıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum çalışmanın gerekçesini oluştururken, bahsi geçen kavramlara yönelik çalışmaya rastlanılmamış olması da özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Ortaokul öğrencilerinin "Devlet" ve "Hükümet" kavramlarına yönelik bilişsel yapılarını tespit ederek, olası kavram yanılgılarını ortaya çıkarmaktır.

2. Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanmasına ve çözümlenmesine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokul öğrencilerinin ‘Devlet’ ve ‘Hükümet’ kavramlarına yönelik algılarını ve kavram yanlışlıklarını ortaya çıkarmak amacı ile yapılan bu araştırma, betimsel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modelinde araştırma problemiyle ilgili var olan durumun tespit edilmesi amaçlanır (Karasar, 2012).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Denizli ili Bekilli ilçesindeki resmi bir ortaokulda 6, 7 ve 8. sınıfta öğrenim gören sekçisiz örneklem yoluyla seçilmiş 70 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplanan tarihlerde uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında "devlet" kavramının ilkökul 4. sınıfta "giriş", 5. sınıfta "geliştirme", 6 ve 7. sınıflarda "pekiştirme" düzeyinde verildiği görülmüştür. Ayrıca araştırma kavramlarından olan hükümet kavramına programda yer verilmediği görülmüştür. Dolayısıyla, araştırmacılar "yönetim" kavramının hükümet kavramını kapsamamasından hareketle yönetim kavramının programda nasıl yer aldığını incelemişlerdir. "Yönetim" kavramı da Sosyal Bilgiler Öğretim Programında ilkökul 4. sınıfta "giriş", 5. sınıfta "geliştirme", 6 ve 7. sınıflarda "pekiştirme" düzeyinde verildiği görülmüştür. Bu tespitler dikkate alınarak 5. sınıflar çalışma grubuna dâhil edilmemiştir. Böylelikle, araştırma kapsamında sadece 6, 7 ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden veri toplanmıştır. Öğrencilerin 42'si (%60) kız ve 28'i (%40) erkek; 21'i (%30) 6. sınıf, 23'ü (%33) 7. sınıf ve 26'sı (%34) 8. sınıftır.

2.3. Verilerin toplanması

Araştırmada, verileri toplama aracı olarak Kelime ilişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testi: öğrencilerin uzun süreli hafızadaki kavramlar ve bilgiler arasındaki ilişkinin yeterliliğini saptamaya yarayan bir tekniktir (Bahar ve ark., 1999; Bahar ve Özatlı, 2003). Araştırmada ‘Devlet’ ve ‘Hükümet’ kavramları anahtar kavram olarak belirlenmiştir. Bu kavramlar her biri tek sayfaya gelecek şekilde ölçme aracı hazırlanmıştır. Ölçme aracının örnek bir sayfası aşağıda gösterilmiştir.

Devlet .....
Devlet .....
Devlet .....
Devlet .....
Devlet .....

Araştırmada veri toplama aşamasına geçmeden hemen önce geçerliliği sağlamak için öğrencilere Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) hakkında araştırmacılar tarafından bilgi verilmiştir. Ayrıca, öğrencilerden ölçme aracının ilk sayfasında yer alan yönergeyi okumaları istenmiştir. Yapılan açıklamalar sonrasında uygulamaya geçilerek, anahtar kavramların her biri için bir dakika süre verilmiştir. Öğrencilerden bu süre içerisinde devlet ve hükümet kavramlarıyla ilişkilendirdikleri kelimeleri yazmaları istenmiştir.

2.4. Verilerin çözümlenmesi

Kelime ilişkilendirme testine giren kavramlar analize tutularak her bir kavramın sıklığını gösteren frekans tablosu hazırlanmıştır. Kavramlar arası ilişkileri daha iyi görmek amacıyla frekans tablolarında yer alan verilere Bahar ve arkadaşları (1999) tarafından önerilen kesme noktası tekniği uygulanmış ve böylelikle kavram ağları oluşturulmuştur. Bu araştırmada, kesme noktası 5 ve üstü alınmıştır. Bunun anlamı 5'den az yanıtlanan kelimelerin kavram ağına dâhil edilmediğidir.

3. Bulgular ve Yorum

Frekans tablosu dikkate alarak hazırlanan ve öğrencilerin kavramlara yönelik algılarını gösteren kavram ağları aşağıda gösterilmiştir.

Kesme noktası 20 ve üstü; Aşağıda verilen Şekil 1'den anlaşılacağı üzere, devlet ve hükümet anahtar kelimelerinin Adalet kelimesiyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Ayrıca Hükümet anahtar kavramı Devlet kavramıyla da ilişkilendirilmiştir. Birbiri ile ilişkili ancak farklı olan bu iki kavramın algılanması noktasında kavram yanılgısı olduğu söylenebilir. Kesme noktası 20 ve üstünü gösteren kavram ağı Şekil 1'de verilmiştir.

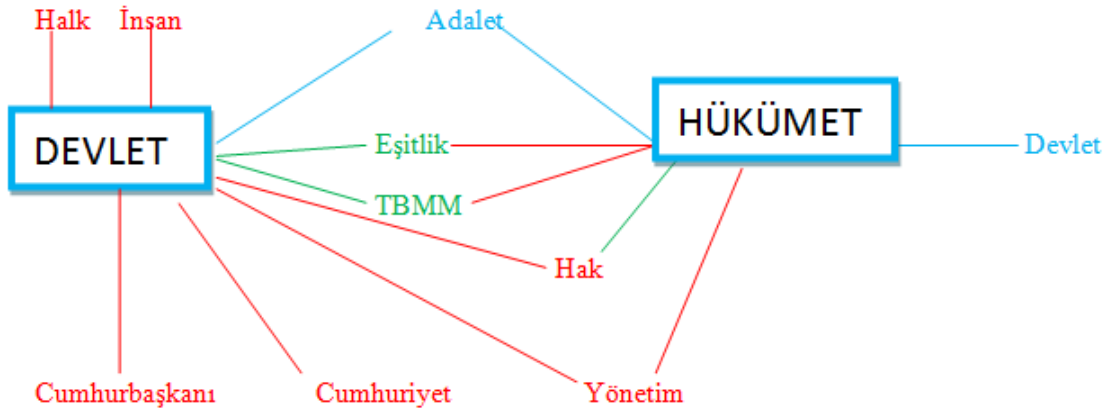
Şekil 1. Kesme noktası 20 ve üstü için oluşturulmuş olan kavram ağı

Kesme noktası 15-19 arası için; Bu kesme noktası aralığında 20 ve üstü kesme noktasından farklı olarak yeni kavramlarla ilişkilendirme olduğu görülmektedir. Devlet anahtar kavramıyla Eşitlik ve TBMM; Hükümet anahtar kavramıyla da Hak kavramı ilişkilendirilmiştir. Kesme noktası 15 ve 19 arası için kavram ağı Şekil 2.'de aktarılmıştır.

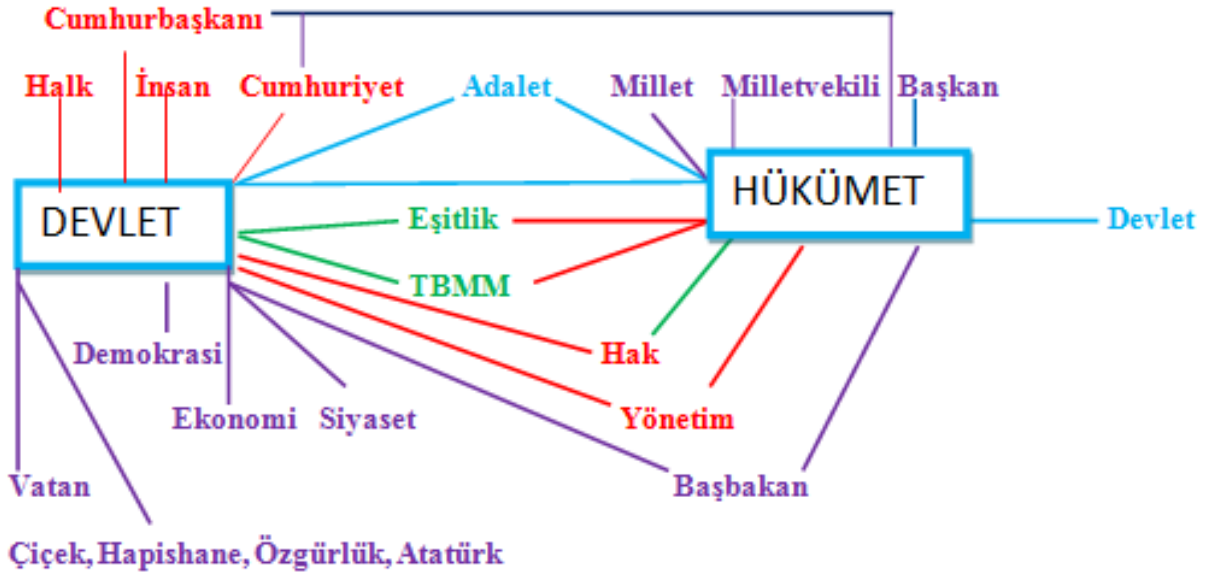
Şekil 2. Kesme noktası 15-19 arası için oluşturulan kavram ağı

Kesme noktası 10-14 arası için; Bu kesme noktasında 14-19 kesme noktasına göre daha fazla sayıda kelime ile ilişkilendirme yapıldığı görülmektedir. Devlet anahtar kelimesi Halk, İnsan, Hak, Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet, Yönetim kelimeleriyle; Hükümet anahtar kelimesi ise Yönetim, Eşitlik, Hak ve TBMM kelimeleriyle ilişkilendirilmiştir. Burada öne çıkan durum; Devlet ve Hükümet kelimelerinin öğrenciler tarafından Yönetim kelimesiyle çağrışım yapmış olmasıdır. Devleti oluşturan ve bu kavram ile ilişkili olan birçok unsurun öğrenciler tarafından algılandığı görülmektedir. Kesme noktası 10-14 aralığı için oluşturulan kavram ağı Şekil 3'te aktarılmıştır.

Şekil 3. Kesme noktası 10-14 arası için oluşturulan kavram ağı

Kesme noktası 5-9 aralığı için; Bu kesme noktasında 10-14 kesme noktasına göre Devlet ve Hükümet Kelimelerine ilişkin olarak çok sayıda yeni ilişkilendirme olduğu görülmektedir. Devlet anahtar kavramlarıyla Atatürk, çiçek, demokrasi, ekonomi, hapisane, özgürlük, seçim, siyaset ve seçim, başbakan ve hukuk kelimelerinin ilişkilendirildiği görülürken; Hükümet anahtar kavramıyla da başkan, insan, millet ve milletvekili, cumhuriyet, hukuk ve cumhurbaşkanı kelimeleri ilişkilendirilmiştir. İlişkilendirmelerde devlet ve hükümet kavramını oluşturan unsurlar yer almakla birlikte yaşamsal figür ve bazı cezaları andıran kelimelerinde ilişkilendirilmiş olduğu görülmektedir. Kesme noktası 5 ve 9 arası için kavram ağı Şekil.4'te aktarılmıştır.

Şekil 4. Kesme noktası 5-9 arası için oluşturulan kavram ağı

4. Sonuç ve Öneriler

Ortaokul öğrencilerinin 'Devlet' ve 'Hükümet' kavramlarına yönelik bilişsel yapılarını ve olası kavram yanılgılarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucunda; öğrencilerin, araştırma kapsamındaki 'Devlet' ve 'Hükümet' kavramlarına yönelik birbirinden bağımsız toplamda 181 adet cevap kelime ürettikleri görülmüştür. Çalışma grubundaki 70 öğrenciden "Devlet" ve "Hükümet" kavramlarına ilişkin 5 adet kelime üretmeleri istenmiştir. Bu durumda öğrencilerin bir anahtar kavrama ilişkin verdikleri cevapların toplamı en fazla 350 adet olacaktır. Öğrenciler 'Devlet' anahtar kelimesine ilişkin 337 adet cevap kelime üretirken, Hükümet anahtar kelimesine ilişkin 297 adet cevap kelime üretmişlerdir. Öğrencilerin ürettikleri cevaplara bakıldığında en fazla "adalet" (f:47) kelimesi olmuştur. Adalet kelimesini sırasıyla yönetim, hak, eşitlik, TBMM, devlet, insan, cumhuriyet, hukuk, cumhurbaşkanı, halk ve başbakan kelimeleri izlemiştir.

Anahtar kavramlara verilen cevaplara ayrı ayrı bakıldığında, "Devlet" anahtar kavramına yönelik birbirinden bağımsız 122 cevap kelime üretildiği görülmüştür. Sırasıyla, adalet (f:27), TBMM (f:16), eşitlik (f:15), yönetim (f:14), hak (f:12), halk (f:11), insan (f:11), Cumhurbaşkanı (f:10), Cumhuriyet (10), Hukuk (f:8), Başbakan (F:8), Siyaset (f:8), Demokrasi (f:7), Özgürlük (6), Vatan (f:6), Seçim (f:5), Ekonomi (f:5), Hapishane (f:5), ve Atatürk (f:5) cevap kelimeleri üretilmiştir. Devlet; "siyasal açıdan örgütlenmiş bir toplum" olarak nitelendirilmiştir (Sargın, 2009, s.170). Bir başka şekilde Devlet, "Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık" şeklinde

tanımlanmıştır (TDK,2017). Devlet kavramına yönelik tanımlamalar ile öğrencilerin bu anahtar kelimeye yönelik ilişkilendirdikleri kelimelerin uyumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca, devlet kavramına yönelik ulaşılan bu sonuç, ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin devlet kavramına ilişkin metaforik algılarını inceleyen Durmuş, Baş ve Atik'in (2017) sonuçlarıyla örtüşmediği görülmüştür.

Hükümet anahtar kavramına 70 öğrenci tarafından birbirinden bağımsız 104 cevap kelime üretilmiştir. Sırasıyla en fazla; Devlet (f:22), Adalet (f:20), Hak (f:15), Yönetim (f:13), Eşitlik (f:11), TBMM (f:10), İnsan (f:8), Hukuk (f:8), Cumhuriyet (f:8), Başkan (f:7), Millet (f:7), Milletvekili (f:5), Cumhurbaşkanı (f:5), Başbakan (f:5). Türk Dil Kurumu (2017) sözlüğünde “Devlet işlerini yürütmekle görevli kuruluşlar ve kişiler” olarak tanımlanan "hükümet" kavramına ilişkin öğrencilerin eşleştirdikleri kelimelerin hükümetin sözlük anlamıyla genellikle uyumlu olduğu söylenebilir. Ancak, öğrenciler tarafından üretilen cevap kelimelerin içeriğine bakıldığında "hükümet" kavramının en çok ilişkilendirildiği cevap kelimenin "devlet" kavramı olduğu görülmektedir. Birbirleriyle ilişkili ancak farklı olan bu kavramların öğrenciler tarafından algılanmasında bir kavram yanılığının olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Arıbaş ve Şimşek'in (2014), devlet kavramı ile hükümet kavramının karıştırıldığı ifadesini doğrulamaktadır.

Ulaşılan sonuçlar dâhilinde, birbiri ile çok yakın ilişki içindeki bu iki kavramın öğretiminde, öğretmenlerin Bektaş ve Bilgili'nin (2004), ortaya koyduğu kavram algısının oluşumuna ve öğretimine etki eden faktörlere dikkat ederek kavram öğretimini gerçekleştirmeleri önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgül, E. A. (2006). *Popüler Kültür-Televizyon İlişkisi Üzerine Bir değerlendirme*. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Akkuş, Z. & Aslan, H. (2013). Sosyal bilgiler dersinde oyunlarla kavram öğretimi. *International Journal Social Science Research* ,2, 61-77
- Arıbaş, K. & Şimşek, Ü. (2014). *Siyaset bilimine giriş*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aydemir, A. (2014). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin beşeri coğrafya kavramlarına ilişkin algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bahar, M. & Özatlı, S. N. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1.sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 75-85.
- Bahar, M., Johnstone, A. H. & Sutcliffe, R. G. (1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetics through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141.
- Başer, M. & Çataloğlu, E. (2005). Kavram değişim metnine dayalı öğretimin öğrencilerin ısı ve sıcaklık konusundaki "yanlış kavramlar"ının giderilmesindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,29, 43-52
- Bektaş, Ö. & Bilgili, A. S. (2004). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi "Osmanlı kültür ve medeniyeti" ünitesinde geçen tarihi terimleri ile ilgili kavram yanlışları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 119- 141.
- Bitlisli, N. (2014). 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yeryüzünde yaşam ünitesinde geçen coğrafi kavramları algılama düzeyleri ve kavram yanlışları (Bayburt örneği). Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Coşkun, K. M. (2011). *Kavram öğretimi*. Ankara: Karahan Kitabevi.
- Çardak, O. (2002). Lise birinci sınıf öğrencilerinin canlıların çeşitliliği ve sınıflandırılması ünitesindeki kavram yanlışlarının tespiti ve kavram yanlışlarının giderilmesi. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çaycı, B. (2007). Kavram değiştirme metinlerinin kavram öğrenimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*,1(27),87-102.
- Çaycı, M., Demir, K. N., Başaran, M. & Demir, M. (2007). Sosyal bilgiler dersinde işbirliğine dayalı öğrenme ile kavram öğretimi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2(15), 619-630.
- Çinici, A., Özden, M., Akgün, A., Herdem, K., Karabiber, L. H. & Deniz, M. Ş. (2014). Kavram karikatürleriyle desteklenmiş argümantasyon temelli uygulamaların etkililiğinin incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18), 571-596.

- Demirkaya, H. & Karacan, H. (2016). Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki bazı coğrafi kavramları anlama düzeyleri ve kavram yanılgıları. *International Journal of Field Education*, 2(2), 38-57.
- Deveci, H., Köse, Ç. T. & Bayır, G. Ö. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramlarına ilişkin bilişsel yapıları: kelime ilişkilendirme testi uygulaması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(16), 101-124.
- Durmuş, E., Baş, K. & Atik, Y. (2017). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin “devlet” kavramına ilişkin metaforik algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi: Diyarbakır ili örneği. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(3), 396-424.
- Erdoğan, A. & Özsevgeç, C. L. (2012). Kavram karikatürlerinin öğrencilerin kavram yanılgılarının giderilmesi üzerindeki etkisi: sera etkisi ve küresel ısınma örneği. *Turkish Journal of Education*, 2(1), 1-13.
- Fidan, N. (2009). İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde geçen “demokrasi ve cumhuriyet” kavramlarıyla ilgili bilgilerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gök, A. Ö. (2014). 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde ülkemizin kaynakları ünitesinde kavram haritası tekniğinin başarı, tutum ve kalıcılığa etkisinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Işıklı, M., Taşdere, A. & Göz, N. L. (2011). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla öğretmen adaylarının atatürk ilkelerine yönelik bilişsel yapılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4(1), 50-72.
- İnel, Y., Akar, C. & Üztemur, S. S. (2016). Ortaokul 8.sınıf öğrencilerinin yönetim biçimleri kavramlarına yönelik algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla tespiti. *Tarih Okulu Dergisi*, 9(28), 523-540.
- Kaptan, F. (1998). Fen öğretiminde kavram haritası yönteminin kullanılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 95-99.

- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaymak, H. (2005). Kavram haritası yönteminin öğrencilerin periyodik tablo konusunu anlamalarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Kılıç, D. & Sağlam, N. (2004). Biyoloji Eğitiminde Kavram Haritalarının Öğrenme Başarısına ve Kalıcılığa Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 155-164.
- Kılıç, F. (2008). Kavramların öğretiminde kavram analiz yönteminin akademik başarıya ve bilişsel esnekliğe etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(18), 223-238.
- Kırkkılıç, A. H., Maden, S., Şahin, A. & Girgin, Y. (2011). Kavram haritalarının okuduğunu anlama ve kalıcılık üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Kısa, F. (2007). İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde beyin fırtınası tekniğiyle kavram öğretiminin öğrencilerin akademik başarı düzeylerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurnaz, A. M. (2010). Kavram haritalarının öğretim sürecinde kullanılması: bir aksiyon araştırması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(1), 175-199.
- Kurt, H. & Ekici, G. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının “bakteri” konusundaki bilişsel yapılarının ve alternatif kavramlarının belirlenmesi. *Turkish Studies*, 8(8), 885-910.
- MEB (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (6. ve 7. sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Ocak, İ., Islak, G. F. & Ocak, G. (2015). İlkokul 4. sınıf fen bilimleri dersinde kavram karikatürü kullanımının akademik başarıya etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği eğitimi Sempozyumu Özel Sayısı*, 119-132.
- Sargın, İ. (2009). Toplumsal düzen açısından hukuk ve devlet. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2), 157-178.
- Taş, A. M. (2017). Türkiye’deki kavram yanlışları ile ilgili araştırmaların kavramın içerik öğeleri açısından incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13(1), 111-143.

- Tokcan, H. & Alkan, G. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 2(14), 1-19.
- Topçubaşı, T. & Polat, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 3(2), 48-61.
- Tuna, F. (2013). Coğrafya öğretiminde kavram haritalarının öğrencilerin başarısına etkisi ve öğrencilerin yöntem hakkındaki görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(25), 182-192.
- Tuncer, T. A. & Kahveci, G. (2009). Az gören 8. sınıf öğrencilerine kavram haritasıyla özet çıkarma becerisinin akran aracılığı ile öğretimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 853-877.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2017). Güncel Türkçe sözlük. <http://www.tdk.gov.tr> adresinden 11.12.2017 tarihinde ulaşılmıştır.
- Ubuz, B. (1999). 10 ve 11. sınıf öğrencilerinin temel geometri konusundaki hataları ve kavram yanılgıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16(17), 95 – 104.
- Ülgen, G. (2004). Kavram geliştirme kuram ve uygulamalar. 4. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, K. & Çeltikçi, C. (2013). İlköğretim 3. sınıf öğrencilerine soyut ve çok boyutlu kavramların kazandırılması: bir eylem araştırması. *Turkish Studies*, 8(6), 895-921.
- Yılmaz, K. & Çolak, R. (2011). Kavramlara genel bir bakış: kavramların ve kavram haritalarının pedagojik açıdan incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 185-204.